

Allò que va passar a Cardós - Ramon Solsona.

L'any 2010, Ramon Solsona va obtenir el premi Sant Jordi amb *L'home de la maleta*, una novel·la que transgredia la normativa gramatical per oferir el monòleg aparentment desguitarrat i profundament versemblant d'un home jubilat. Ara torna amb *Allò que va passar a Cardós*, una novel·la amb una estructura més visible i una llengua més respectuosa amb les normes, i que no resulta pas menys versemblant que l'anterior: cada llibre imposa la seves regles.

A *Allò que va passar a Cardós* hi trobem tot el que es pot demanar a una ficció: un teló de fons poc conegut, uns personatges que es mouen pels impulsos que ens fan humans (amor, temors, enveges, lucre, conquesta, ideals), una roda de capítols que ens atrapa i una llengua que s'adapta a les necessitats de cada personatge. Si, anys enrere, amb *Figures de calidoscopi* i *Llibreta de vacances*, Solsona havia demostrat que podia adoptar qualsevol registre, ara aquella ventriloquia es col·loca al servei d'una trama ambiciosa i decidida.

L'últim llibre de Ramon Solsona té components de novel·la històrica, romàntica i d'intriga. A partir d'un assassinat inicial, cada capítol incorpora veus que desenrotllen els fets des de diferents punts de vista, amb diferents nivells d'informació i a partir d'interessos sovint contraposats. L'autor dosifica les informacions, reparteix pistes i ens enreda quan ho troba convenient. Com a lectors, sabem més que alguns personatges, però menys que altres. El mèrit principal de l'autor és que manté un control ferri de la trama malgrat la riquesa de veus narratives, gairebé totes orals: el capellà del poble, les operàries de la centraleta telefònica, els homes del bar, un guàrdia civil, els dinamiters, l'escolà, un periodista d'*El Caso*...

El rerefons del drama són les obres que tenien lloc al Pallars el 1965 per fer baixar l'aigua dels llacs d'alta muntanya fins a una central hidroelèctrica: milers d'immigrants contractats en origen i allotjats en condicions precàries, topògrafs rellogats en cases habitades per dones atractives, contraban sistèmic, corrupció policial, desconfiança genèrica i possibilitats de fer diners amb rapidesa. Un altre mèrit de l'autor és modular el pla general i el pla particular, l'escenari històric i les petites històries individuals que són el motor del llibre, els torns amb què l'economia, la política, la religió i els sentiments prenen un primer pla.

Certament, la gran quantitat de personatges dificulta l'aprofundiment psicològic. Potser era inevitable que més d'un caigués en la caricatura, si bé es tracta de caricatures

ben construïdes. D'*Allò que va passar a Cardós* ens quedem amb els monòlegs i els diàlegs, en la idiosincràcia dels personatges transmesa a còpia d'expressions, cançons i frases fetes.

La complexitat narrativa, la periodista femenina i la localització al Pallars fan pensar en *Les veus del Pamano*, de Jaume Cabré, mentre que la minuciosa descripció del microcosmos del poble recorda les novel·les de Jesús Moncada (el final del llibre inclou una referència a Mequinensa). Amb aquesta obra, Solsona se situa al costat d'aquests dos colossos. Sense conformar-se amb les facilitats de l'autoficció, ha decidit investigar en la història, crear un món propi i dur-hi el lector a partir de l'administració pacient, i alhora artística, dels recursos narratius.